

tunnustaa asian ja ottaa sen työskennellessään huomioon. Tällainen lähtökohta mahdollistaa dialogin käymisen vastapuolen kanssa, sillä se tunnistaa syyt tulkintojen erilaisuuksien takana. Dialogia ja debattia pidettiin puolestaan tieteellisen kehityksen ehtona. Debatti ei aina tarkoita konfliktia; eivätkä keskustelut aina johda ratkaisuihin. Tätä ei kuitenkaan pidetty ongelmallisena; päinvastoin moni peräänkuulutti keskustelujen tarkastelua itseisarvona.

Venäjän ja Ukrainan yhteiseen ja rinnakkaiseen historiaan keskittyvässä seminaarissa oli luonnollista, että kysymys valtiosta ja sen roolista historiatalutkimuksissa ja historioiden työssä nousi vahvasti esille. Molemmissa maissa niin poliittiset kuin muut yhteiskunnalliset johtajat ovat voimakkaasti käyttäneet historiapolitiikkaa. Menneisyyden kirjoittaminen uudelleen ei välttämättä tarkoita tietoista valehtelua, mutta merkittävää on muun muassa se, minkälaisia historiantutkimusta tuetaan ja millaiset historiatalutkinnot nousevat tai nostetaan julkiseen tilaan sekä se, ketkä tässä tilassa asetetaan auktoriteetin asemaan. Ukrainan kontekstissa tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että historioitsijat kokevat historian ensisijaiseksi kuluttajaksi tai yleisöksi valtion, mikä vaikuttaa voimakkaasti tutkimusvalintoihin. Toisaalta Venäjällä moni kokee ongelmalliseksi sen, että vaikka historioitsijoille on ainakin näennäisesti annettu työrauha, ei heille tarjota julkisia kanavia tutkimustensa esittelyyn. Historiapolitiikkaa toteutetaan marginalisoimalla ammattihistorioitsijat, kun julkinen tila ojenneetaan amatöörihistorioitsijoille, jotka pyrkivät pahimmillaan historian tietoiseen vääristelyyn. Seminaarissa nousikin kiinnostavasti esille se, että venäläisiä ja ukrainalaisia historioitsijoita yhdistää, vaikkakin eri tavoin, ongelmallinen suhde valtioon. Vaikka Venäjän ja Ukrainan valtioiden maantieteelliset rajat vaikuttivat molemmin puolin näkökulmiin eri kysymyksistä keskusteltaessa, löytyi ymmärrystä toista osapuolta kohtaan juuri ammatillisiin asioihin

liittyen.

Seminaari huipentui toisen päivän työskentelyn jälkeen julkiseen paneelikeskusteluun, joka pidettiin Kansallisarkistossa ja johon osallistui 130 henkilön yleisö. Panelisteina toimivat Aleksei Miller (Pietarin eurooppalainen yliopisto), Georgiy Kasianov (Kiovan Mohyla-akatemia), Suvi Kansikas (HWB) ja Nikolaus Katzer (DHI). Paneelin moderaattorina toimi Sari Autio-Sarasma (Helsingin yliopisto). Panelistit avasivat ensin seminaarin sisältöä yleisölle, mutta tilaisuuden varsinainen tarkoitus oli kuitenkin keskustelu yleisön kanssa. Tämä keskustelu osoittautui antoisaksi puolin ja toisin. Mielenkiintoiset yleisökysymykset johdattivat panelisteja keskustelemaan niin historian oppikirjoista ja opetus suunnitelmista kuin median, historiallisten rajojen ja historioiden roolista yhteiskunnassa ja politiikassa. Vilkas keskustelu osallistujien ja yleisön kesken jatkui vielä myöhemmin lounaalla.

Kaiken kaikkiaan seminaari koettiin onnistuneeksi, ja sille asetetut kunnianhimoiset tavoitteet tulivat pääosin saavutetuiksi. Osallistujien ja järjestäjien näkökulmasta jo itse tapaamisen järjestäminen oli voitto. Ukrainalaisten ja venäläisten historioiden viralliset yhteydet ovat merkittävästi heikentyneet valtioiden välisen konfliktin seurauksena, joten keskusteluyhteyden avaaminen oli jo itsessään merkittävää. Tämä avaus luo hyvän pohjan dialogin jatkamiselle ja syventämiselle. Historioitsijat ilman rajoja -järjestö suunnittelee seuraavaa seminaaria toukokuulle 2018. Parhaillaan järjestö kerää ja käsittelee osallistujien antamaa palautetta kehittääkseen toimintaansa. Toiminta halutaan myös entistä avoimemmaksi ja inklusiivisemmaksi, jotta mukaan saataisiin entistä moniäänisempi ja edustavampi joukko niin historioiden kuin näkökulmia.

Sanna Hentunen

Venäjä-tutkimusta globaalissa kontekstissa

Harvoin on tarjolla yhtä monipuolista kattausta Venäjän, itäisen Euroopan ja Kaukasian osamista kuin oli Aleksanteri-instituutin vierailevien tutkijoiden ohjelman kymmenvuotisjuhlaseminaarissa *A Global Look at Russia: Regional and International Dynamics in Politics and Economy* viime elokuun lopulla. Puhujiksi oli kutsuttu ohjelman alumnit: Luca Anceschi, Margarita

Balmaceda, Irina Busygina, Jeremy Morris, Regina Smyth, Vlad Strukov, Elena Trubina ja Ulrike Ziemer.

Puheenvuorot asettivat Venäjän ja Venäjä-tutkimuksen aidosti globaaliin ja moniääniseen kontekstiin: Anceschiin tutkimus keskittyi Keski-Aasiaan, Balmaceda on johtavia Ukrainan ja Valko-Venäjän tutkijoita, Busyginan aluetta

Kansainväliset tutkijavieraat tuovat tuoreita näkemyksiä suomalaiseen Venäjä-keskusteluun. Elokuun 23. päivän seminaarissa esitettiin kiperiä kysymyksiä ja luotiin uutta yhteistyötä. Kuva: Niina Into.

ovat EU-Venäjä -suhteet ja Smyth tarkastelee USA-Venäjä -suhteen kehitystä.

Seminaarin pääpaino oli politiikassa ja talouksessa, mutta monitieteisyys yhdisti puheenvuoroja kautta linjan. Monitieteinen lähestyminen korostui etenkin Strukovinan analyysissä, jossa hän esitteli Venäjän toimintaa globaalissa mediakentässä, Trubinin valaisevassa esityksessä urheilun megatapahtumien yhteydestä autoritäärisiin hallintoihin ja Ziemerin harvinaisessa katsauksessa naisten asemaan Armeniassa.

Toinen puheenvuoro yhdistävä tekijä oli se, että kaikki puhujat korostivat muutaman kuukauden vierailujakson merkitystä omalle uralleen. Vierailevien tutkijoiden ohjelma on kymmenen vuoden aikana tarjonnut yli 120 tutkijavieraille mahdollisuuden kohdata kollegoja ja luoda yhteistyötä yli oppilaitos- ja tieteenalarajojen. Toisaalta se on antanut aikaa myös sellaiseen pitkäjänteiseen tutkimustyöhön keskittymiseen, jolle akateemisessa maailmassa on nykyisin vähän tilaa, kuten Jeremy Morris huomautti.

Tämä on juuri sitä, mihin ohjelman – ja koko Aleksanteri-instituutin – perustamisella tähdättiin, totesi instituutin johtaja Markku Kivinen. Kivisen mukaan kansainvälinen, avoin ja monitieteinen tutkimusyhteisö on välttämätöntä, jotta Venäjää, itäistä Eurooppaa ja Keski-Aasiaa voidaan tarkastella mahdollisimman laajasti ja kriittisesti. Tärkeää on myös kirkastaa aluetutkimuksen identiteettiä ja ymmärtää globaalien ja paikallisten välisiä jännitteitä.

Seminaarin puheenvuorot kirvoittivat paljon yleisökysymyksiä ja keskustelua, joka jatkui myös seminaaripäivää seuranneessa kaksipäiväisessä Venäjä-tutkimuksen huippuyksikön symposiumissa. Puheenvuorot ovat katsottavissa Aleksanteri-instituutin YouTube-kanavalla. Vierailevien tutkijoiden ohjelma puolestaan jatkaa toiselle vuosikymmenelleen pyrkien luomaan yhä systemaattisemmin kestäviä ja koko globaalia Venäjä-tutkimuksen kenttää hyödyttäviä yhteistyön muotoja.

Niina Into